

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้
ผู้ศึกษา ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความเป็นมาของอักษรถิ่นล้านนา
2. แนวการสอนภาษาไทย
3. ความหมาย หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวกับชุดการสอนสำหรับครู
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาของอักษรถิ่นล้านนา

คงเดช ประพัฒน์ทอง (2520, หน้า 19) กล่าวว่า "รูปแบบอักษรธรรมนั้น มีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบอักษรมอญ-พม่า ในราวพุทธศตวรรษที่ 20-21 ที่จารึกในแผ่นลานทองแดง พ.ศ. 2048 เป็นอันมาก จากการเปรียบเทียบง่าย ๆ เช่นนี้ จึงทำให้ท่านผู้รู้บางท่านลงมติว่า อักษรธรรม คงจะเกิดจากนักปราชญ์ไทยล้านนาคิดประดิษฐ์รูปแบบอักษรชนิดนี้ โดยได้รับความบันดาลใจมาจากอิทธิพลอักษรมอญ - พม่าก็ได้ กระนั้น ยังมีบางท่านพยายามให้เห็นว่า "ตัวธรรม" หรือ "ตัวเมือง" นี้เป็นรูปแบบอักษรที่พ่อขุนเม็งรายทรงประดิษฐ์คิดขึ้น เช่นเดียวกับพ่อขุนรามคำแหงทรงประดิษฐ์อักษรไทย แต่ในปัจจุบันยังไม่พบเอกสารโบราณอันอาจนำมายืนยันได้ว่า เป็นรูปแบบอักษรที่เก่าแก่ถึงรัชสมัยพ่อขุนเม็งราย"

สำหรับ กาญจนา บัณฑิตถลก (2520, หน้า 45) กล่าวว่า " ตัวอักษรที่ใช้อยู่ในดินแดนล้านนาไทยมีลักษณะเหมือนตัวอักษรมอญและไทยลื้อ เข้าใจว่าคงจะได้อิทธิพลจากไทยลื้อ ซึ่งเป็นดินแดนที่เกิดขึ้นก่อน"

สินชัย กระบวนแสง และจินตนา ตริสุวรรณ (2517, หน้า 103) กล่าวถึงตัวอักษรล้านนาว่า ลักษณะของอักษรล้านนาและอักษรมอญพม่า มีส่วนคล้ายคลึงกันจนกล่าวได้ว่ามีที่มาจากที่เดียวกัน

นอกจากนี้ อุดม รุ่งเรืองศรี (2527, หน้า 1-2) กล่าวสรุปถึงอักษรล้านนาว่า มีลักษณะกลมป้อมคล้ายกับอักษรพม่า มอญและเงี้ยว แต่ไม่ได้มีกำเนิดจากอักษรพม่าหรือเกิดจากอักษรเงี้ยว ทั้งนี้เพราะมีอักษรล้านนาบางตัวที่มีสัณฐานคล้ายกับอักษรอาหมและอักษรล้านนาเช่น ม ง จ ข ช น บ ย และยังมีสัณฐานคล้ายตัวอักษรมอญจารึกอีกด้วย

สิงหนะ วรรณสัย (2518, หน้า 2) สรุปเกี่ยวกับอักษรล้านนาไว้ว่า "คงเป็นแต่เพียงการสันนิษฐานว่า เป็นตัวอักษรรุ่นเดียวกับอักษรมอญและพม่า เพราะมีลักษณะกลมป้อมแบบเดียวกัน บางท่านก็สันนิษฐานว่าประติรูปดัดแปลงจากอักษรมอญโบราณ เพราะเมื่อคนไทยลงมาจากทางเหนือได้ปราบปรามพวกมอญแล้ว จึงรับเอาวัฒนธรรมของมอญมาหลายอย่าง รวมทั้งตัวอักษรด้วย แต่เมื่อเราศูธรรมชาติของอักษรล้านนาไทยแล้วมีส่วนละม้ายคล้ายคลึงกับอักษรขอมหลายประการ จึงน่าจะสันนิษฐานต่อไปว่าน่าจะประติรูปดัดแปลงมาจากอักษรขอมก็ได้"

ส่วน นัยนา ไปร่งธุระ (2525, หน้า 17) กล่าวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า จากจารึกลานทอง พ.ศ. 1919 และจารึกที่ฐานพระพุทธรูปวัดเจียงมัน พ.ศ. 2008 แสดงให้เห็นว่าชนชาติไทยกลุ่มหนึ่งได้เข้ามาอยู่ในดินแดนซึ่งชนชาติมอญเคยอยู่มาก่อน และรับเอาตัวอักษรของมอญมาใช้ โดยได้เขียนเป็นภาษาบาลีซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการเผยแผ่พุทธศาสนา แล้วจึงนำมาเขียนภาษาไทยด้วยในเวลาต่อมา

จากความคิดเห็นเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าท่านผู้รู้ต่างสันนิษฐานถึงต้นกำเนิดของอักษรล้านนาแตกต่างกันออกไป แต่หลายท่านเห็นพ้องต้องกันว่าน่าจะมาจากอักษรมอญ-พม่า

การสอนภาษาไทย

แนวการสอนภาษาไทย

การเรียนการสอนภาษาไทย ได้แบ่งการเรียนรู้ทางภาษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน รวมทั้งกฎเกณฑ์ทางภาษาจะมีสอดแทรกไว้ทุกระดับ

(วิชัย ราษฎร์ศิริ, 2522, หน้า 68) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ รัชณี ศรีไพวรรณ (2521, หน้า 10) ที่ว่า ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 นั้น ไม่ได้กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของคำที่จะเรียนไว้ เพราะถือว่านักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้ว จะสามารถอ่าน เขียน และเข้าใจความหมายของคำต่าง ๆ รวมทั้งการใช้คำ และภาษาอย่างถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์อย่างครบถ้วนแล้ว คู่มือครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2526, หน้า 28) กล่าวถึงการเรียนภาษาไทยว่า เน้นสัมฤทธิ์ผลของทักษะการเข้าใจภาษา คือ การฟัง การอ่าน และทักษะการใช้ภาษา คือ การพูด การเขียน จนสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ แสวงหาความรู้และมีเหตุผล เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มิได้มุ่งหมายเพียงให้อ่านออกเขียนได้ในระยะที่เรียนอยู่ในโรงเรียนเท่านั้น ดังนั้นแนวการสอนจึงต้องใช้วิธีการ สื่อการเรียน และกิจกรรมต่างๆ หลากๆ วิธี ต้องจัดลำดับขั้นตอน หรือแจกแจงเนื้อหา ความคิดเห็นส่วนย่อย ๆ เพื่อให้ผู้เรียน รู้จักสังเกต สามารถจับหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษาจนสามารถใช้ภาษาสื่อความหมายถ่ายทอดความคิด แก้ปัญหาวินิจฉัยเหตุการณ์และตัดสินใจ ได้ถูกต้อง และในที่สุดจะมีนิสัยรักการอ่าน มีเจตคติที่ต้องต่อการเรียนภาษา เห็นคุณค่าและความสำคัญของภาษาที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ ใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคมตลอดชีวิต

การใช้ภาษานั้นเป็นศิลปะซึ่งจะต้องคำนึงถึงกาลเทศะ บุคคลและความเหมาะสมในด้านอื่นๆ คำพูดประโยคเดียวกัน ไม่อาจใช้ได้ผลอย่างเดียวกัน ต้องใช้ให้เหมาะสมแก่โอกาส บุคคล และสถานการณ์ จึงจะเรียกว่า การใช้ภาษาเป็นศิลปะ ดังนั้นวิธีสอนจะใช้วิธีบอก หรือบังคับให้เกิดขึ้นให้รู้หรือใช้วิธีท่องจำนั้น เป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะในชั้นประถมศึกษา ถ้าผู้เรียนเต็มใจพอใจและสนองตอบด้วยความสมัครใจ ก็นำต่อการที่จะส่งเสริม หรือพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ให้เกิดตามมา จึงต้องใช้สื่อการเรียนและกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเรียนอย่างสนุกสนาน ค่อย ๆ เพิ่มความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทางภาษาทีละเล็กทีละน้อย และซ้ำบ่อย ๆ จนสามารถสังเกต จับหลักเกณฑ์ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง และให้รู้สึกว่าการเรียนภาษาไทยนั้นไม่ยาก แต่มีสิ่งที่น่าสนใจเรียนและอยากเรียนรู้ต่อไป การเรียนการสอนตามแนวนี้จะไม่ทำให้นักเรียนเกลียดการเรียนการสอนภาษาไทย เช่น ฝึกให้รู้จักและใช้คำคล้องจอง 2 คำ 3 คำ 4 คำ ได้นามมาผูกเป็นเรื่องราวได้ เมื่อเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง คำสัมผัสคล้องจองก็จะแต่งร้อยกรองได้ โดยผู้เรียนไม่รู้ตัวว่าตนกำลังเรียนวิธีแต่งร้อยกรอง แนวการสอน ควรยึดหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ฝึกทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กับความคิดและการใช้ภาษา โดยจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกัน และสัมพันธ์กับการใช้ภาษาที่จำเป็นในชีวิตของผู้เรียนด้วย
2. ฝึกให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยใช้หลักเกณฑ์ที่ได้เรียนมาเป็น เครื่องมือเรียนรู้ค่าและความรู้ใหม่ทางภาษา ผู้สอนควรเป็นเพียงผู้คอนเนกต์ทางให้
3. ให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยความเข้าใจ โดยใช้สื่อการเรียน ตัวอย่างที่ชัดเจน และ ฝึกฝนใช้ภาษาตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ดีกว่าการให้ท่องจำ
4. ให้ฝึกฝนอยู่เสมอ โดยจัดกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดที่น่าสนใจ และสนุกสนาน
5. ฝึกผู้เรียนให้เป็นคนช่างสังเกตภาษา ไทยที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น ในหนังสือ และสื่อมวลชนต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบให้ความคิดกว้างขวางขึ้น
6. สร้างเจตคติที่ดี และถูกต้องในการเรียนภาษาไทย และวรรณคดีให้แก่ผู้เรียน โดย ฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยชอบสังเกตเกี่ยวกับภาษา ชอบสะสมรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาษา เช่น การใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ บทหรือกรอนที่ไพเราะ สุภาษิต สำนวนภาษา ฯลฯ
7. เมื่อผู้เรียนมีข้อบกพร่อง ต้องสำรวจจุดบกพร่องที่แท้จริง เพื่อคิดสอนซ่อมเสริมให้ ถูกจุดและเหมาะสม
8. ให้ผู้เรียน ได้เห็นตัวอย่างที่ดีทางภาษา เพราะการเรียนภาษาวิธีหนึ่งเรียนด้วยการ เลียนแบบ ผู้สอนต้องเป็นตัวอย่างที่ดีทางภาษาให้แก่ผู้เรียน และมีลักษณะนิสัยที่เอื้ออำนวยต่อการสอน ภาษาไทยให้ได้ผลดี เช่น พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ช่างคิด ช่างสังเกต จัดจำสิ่งที่จะนำไปเป็น ตัวอย่างทางภาษาไทยแก่นักเรียน ฯลฯ
9. ต้องประเมินความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนทุกระยะ ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักประเมิน ความก้าวหน้าของตัวเองด้วย

การสอนภาษาไทย ซึ่งทักษะสัมพันธ์

การสอนภาษาใด ๆ ก็ตาม จะต้องประกอบด้วยการใช้ภาษา หลักภาษา วรรณคดี และ การสอดแทรกวัฒนธรรมของภาษานั้นๆ สำหรับการใช้ภาษานั้น ประกอบไปด้วยทักษะ 4 ทักษะคือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ในแง่ของการสื่อสารนั้นจะประกอบไปด้วยทักษะที่ใช้ในการรับสาร ซึ่งได้แก่

ทักษะการฟัง การอ่าน และทักษะในการสื่อสาร ซึ่งประกอบไปด้วยทักษะการพูดและการเขียน โดยทั่ว ๆ ไปนั้น การใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันจะต้องมีการสื่อสารและรับสารอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้น ในการสอนภาษาไทยจะสอนเพียงทักษะใดทักษะหนึ่ง โดยเฉพาะย่อมเป็นไปไม่ได้ จะต้องมีการสอนทักษะอื่น ๆ สอดแทรกลงไปด้วย ในด้านผู้เรียนก็เช่นเดียวกัน นักเรียนจะต้องรับสารและสื่อสารอยู่เป็นประจำ ฉะนั้นการฝึกฝนให้นักเรียนได้ใช้ทักษะภาษาทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กันจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเท่าที่ผ่านมาในอดีตการสอน เนื้อหาในวิชาภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นวิชาการใช้ภาษา หลักภาษาหรือวรรณคดี ครูมักจะสอนเนื้อหาแต่ละวิชาแยกจากกันโดยเด็ดขาดในเรื่องของการใช้ภาษาก็เช่นเดียวกัน ครูมักจะแยกสอนออกเป็น การฟัง การพูด การอ่าน ย่อความ เรียงความ จดหมาย การสะกดคำยาก การคัดลายมือ และครูที่สอนส่วนใหญ่ก็ไม่ใช่ครูคนเดียวสอน แต่เป็นครูหลาย ๆ คน แบ่งกันไปสอนเป็นเรื่อง ๆ ไป

ความจำเป็นที่ต้องมีการสอนทักษะสัมพันธ์

1. ทักษะทางภาษานั้นสัมพันธ์กันเองอยู่แล้วตามธรรมชาติ
2. การใช้ของภาษาของมนุษย์ในชีวิตประจำวันต้องมีการรับสารและสื่อสารอยู่ตลอดเวลา
3. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นจะต้องมีปฏิริยา ได้ตอบทางภาษาเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน ฉะนั้น การที่บุคคลจะใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องรับการฝึกฝนในเชิงทักษะสัมพันธ์
4. ในปัจจุบันแนวโน้มการสอนภาษาไทย ไม่ว่าจะเป็นการสอนเนื้อหาวิชาหรือทักษะใด ๆ ก็ตาม มุ่งที่จะจัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนสนุกสนาน น่าสนใจและมีความหมายแก่ชีวิตนักเรียน การสอนแบบทักษะสัมพันธ์ ช่วยให้ออกกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากมายหลายประเภท
5. การเรียนการสอนตามแนวใหม่ไม่ว่าจะเป็นวิชาใดก็ตาม มุ่งที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญและการเรียนการสอนจะประสบผลดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง และยิ่งได้กระทำกิจกรรมมากเท่าใด ก็จะทำให้การเรียนรู้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น การสอนแบบทักษะสัมพันธ์นั้นถ้าได้วางแผนการสอนให้ดีแล้วนักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้เป็นอย่างมาก

6. ปัจจุบันนักการศึกษาพยายามนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เพราะเชื่อว่าหากมีการจัดสภาพแวดล้อมหรือสิ่งเร้าที่ดีแล้ว นักเรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนา ดังเช่น สกินเนอร์ (Skinner) เชื่อว่าถ้ามีการปรับปรุงสิ่งเร้าแล้วก็จะสามารถปรับปรุงพฤติกรรมและมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทางที่พึงปรารถนาได้ ทางด้านการเรียนการสอนภาษานั้น ถ้าได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ หลากรูปแบบ นักเรียนก็จะมีพฤติกรรมตอบสนองได้มาก และพฤติกรรมทักษะทางภาษาของนักเรียนก็จะดียิ่งขึ้น การเรียนการสอนแบบทักษะสัมพันธ์เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บรรลุผลดังกล่าวข้างต้น

7. การสอนแบบทักษะสัมพันธ์นั้น นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จจึงมีมาก ทำให้นักเรียนเกิดกำลังใจ เกิดความกระตือรือร้น มองเห็นคุณค่าและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนภาษาไทย

8. หนังสือเรียนภาษาไทยในปัจจุบัน เป็นหนังสือชุดทักษะสัมพันธ์ซึ่งเน้นที่จะสอนวรรณคดี หลักภาษาและการใช้ภาษาให้สัมพันธ์กัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูจะต้องจัดการเรียนการสอนแบบทักษะสัมพันธ์

วิธีจัด เนื้อหาวิชาภาษาไทยให้สัมพันธ์กัน

ได้กล่าวมาแล้วว่าในการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องมีการสอนแบบทักษะสัมพันธ์ ดังนั้นครูผู้สอนจึงอาจจัดเนื้อหาวิชาภาษาไทยให้สัมพันธ์กัน ดังนี้

1. จัดสอนให้ทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ในบทเรียนแต่ละบทจะต้องให้นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนทักษะ
2. จัดสอนหลักภาษาให้สัมพันธ์กับทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยใช้เนื้อหาหลักภาษาและใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

วิธีดำเนินการสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กัน

การสอนภาษาไทยโดยให้เนื้อหาและทักษะทางภาษาสัมพันธ์กันนั้น ในบทเรียนหนึ่งหรือคาบเรียนหนึ่ง อาจจะจัดให้มีการสัมพันธ์ทักษะ ได้ทุกขั้นตอนของการสอน ทั้งในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ชั้นสอน ชั้นจัดกิจกรรมประกอบ ชั้นสรุป และชั้นประเมินผล เพื่อให้เห็นการจัดกิจกรรมเสริมทักษะให้ชัดเจน จึงขอเสนอขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

เราอาจใช้การฟัง การอภิปราย การซักถาม การอ่านออกเสียงข้อความจากแผนภูมิ การอ่านในใจข้อความจากแผ่นปลิวที่ครูแจกให้ หรือการเขียนสรุปเนื้อหาเขียนวิจารณ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว

2. ชั้นสอน

การสอนตามแบบดั้งเดิมนั้น ชั้นสอนนี้ครูมักจะเป็นผู้นำกิจกรรมแต่เพียงผู้เดียว นักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นแต่ผู้ฟัง อย่างดีก็จะมีส่วนร่วมเพียงการตอบคำถามของครูเท่านั้น การสอนแบบใหม่นั้น เราพยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ฉะนั้นในชั้นสอนนี้นักเรียนจะได้ฝึกทักษะหลาย ๆ ทักษะ ในขณะเดียวกัน

เช่น ในการสอนทักษะการพูดหลัง

3. ชั้นจัดกิจกรรมประกอบ

ในการจัดกิจกรรมประกอบบทเรียนนี้ จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะภาษา ทั้งยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเป็นการเน้นให้นักเรียนได้เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้นด้วย ครูอาจจัดกิจกรรมได้ดังนี้

1. การจัดอภิปราย
2. การจัดไต่ถามที่
3. การแสดงละคร
4. การแสดงบทบาทสมมุติ
5. การวาดภาพ การ์ตูน
6. การเขียนวิจารณ์ลักษณะนิสัยตัวละครหรือเหตุการณ์ในเรื่อง
7. การอ่านออกเสียง และการอ่านทำนองเสนาะ
8. การทายปัญหา เกมการเล่นต่าง ๆ
9. การจัดนิทรรศการ การตกแต่งป้ายนิเทศ
10. กิจกรรมอื่น ๆ ตามที่ครูเห็นสมควร

4. ขั้นสรุป

ขั้นสรุปนั้นเป็นขั้นการสอนที่สำคัญ เพราะทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนเกิดความมั่นใจว่า ได้มีความรู้ มีทักษะในเรื่องที่เรียนไปแล้วอย่างแท้จริง โดยปกติแล้วครูมักจะเป็นผู้นำกิจกรรม ขั้นนี้แต่เพียงผู้เดียว ที่ถูกต้องแล้วนักเรียนควรจะ ได้มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสรุปบทเรียนนั้น อาจให้นักเรียนทำกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. สรุปด้วยวาจา
2. เขียนสรุป
3. ทำสิ่งเขยื้อย
4. ให้นักเรียนตั้งคำถาม และตอบคำถามกันระหว่างนักเรียนในชั้น
5. เขียนแผนภูมิ หรือแผนที่สรุปเนื้อหาที่ได้เรียน
6. อ่านรายงาน สรุปเนื้อเรื่องหน้าชั้น

5. ขั้นวัดผล

การสอนขั้นนี้ โดยทั่วๆ ไปแล้ว มักจะเข้าใจว่าเป็นการสอนหรือเป็นการทำแบบฝึกหัด เท่านั้น แต่กิจกรรมการวัดผลการสอนภาษาไทยอาจทำได้หลายวิธี เช่น

1. การตอบคำถามปากเปล่า
2. การตอบคำถามเป็นข้อเขียน ซึ่งครูเตรียมแบบทดสอบสั้น ๆ เป็นแบบ ถูก-ผิด เลือกตอบ เติมคำ จับคู่ ซึ่งจะมีข้อทดสอบประมาณ 10-15 ข้อต่อหนึ่งบทเรียน การทดสอบนี้จะใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ 3-5 นาทีเท่านั้น
3. พุดแสดงความคิดเห็นหรือวิจารณ์ลักษณะนิสัยของตัวละคร
4. พุดอภิปรายมโนทัศน์ที่ได้จากเรื่อง
5. เขียนแสดงความคิดเห็น เขียนวิจารณ์เกี่ยวกับข้อคิดที่ได้จากเรื่องหรือเขียนวิจารณ์ข้อความที่ไพเราะ ซึ่งปรากฏอยู่ในเรื่อง
6. ทำรายการชื่อสัตว์ ชื่ออาหาร ชื่อขนม ชื่อผลไม้ ที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง
7. ทำรายงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมายและนำมาอ่านหน้าชั้น
8. แสดงละคร บทบาทสมมุติ

9. การจัดอภิปราย

10. การโต้เถียง

11. การจัดนิทรรศการ

6. จัดกิจกรรมเสริมบทเรียน

กิจกรรมนี้จัดขึ้นเพื่อเสริมทักษะทางภาษาให้นักเรียนมีความแคล่วคล่องชำนาญมากขึ้น ในบางกรณีที่นักเรียนในชั้นเรียนมาจำนวนมาก นักเรียนไม่อาจฝึกฝนทักษะทางภาษาได้ทั่วถึงกัน กิจกรรมเสริมทักษะก็จะเป็นเครื่องช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในกรณีที่นักเรียนบางคนมีความบกพร่องทางภาษา เช่น พูดไม่ชัด อ่านไม่คล่อง เขียนไม่เป็นก็อาจใช้กิจกรรมเสริมเป็นเครื่องเพิ่มทักษะได้ สำหรับนักเรียนที่มีทักษะภาษาดี มีความสนใจและมีทัศนคติต่อภาษาไทย ใครจะ ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม หรือฝึกทักษะ ให้ดียิ่งขึ้น กิจกรรมเสริมบทเรียน ก็จะเป็นเครื่องช่วยได้ดีที่สุด กิจกรรมนี้อาจจัดออกมา ในรูปกิจกรรมเฉพาะอย่างหรือในรูปของชุมนุมภาษาไทยชุมนุมวรรณศิลป์ ชุมนุมอนุรักษ์ภาษาไทยก็ได้

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันนั้น จะต้องมีการบูรณาการ เพื่อที่จะทำให้การฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนสัมพันธ์กัน อันจะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ

ความหมาย หลักการ และทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องชุดการสอน

ความหมายของชุดการสอน

ชุดการสอน (Instructional packages) เป็นเทคโนโลยีทางการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีบทบาท และได้รับความนิยมนอย่างกว้างขวางในปัจจุบันนี้ สามารถที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษาให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะชุดการสอนเกิดจากการนำเอาวิธีวิเคราะห์ระบบมาใช้ตนเอง ภายในชุดการสอนชุดหนึ่ง ๆ นั้น ได้มีการจัดเอาสื่อต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบพร้อมกับการกำหนดกิจกรรมต่างๆ เพื่อที่จะส่งผ่านเนื้อหา (Content) และกระบวนการ (Process) ไปยังผู้เรียน (Heton Reavis, John M. Rice and Karin Hamel, อ้างใน นฤนาถ ลำพงษ์เหนือ, 2532)

นอกจากนี้ ประหยัด จิระวรพงศ์ (2522, หน้า 170) ได้ให้คำจำกัดความของชุดการสอนไว้ว่า คือวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เลือกสรรแล้ว อันประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลาย ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้เป็นระเบียบในกล่องการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากประสบการณ์ทั้งหมดนี้อย่าง ได้ผลดียิ่งขึ้น

ชัยงค์ พรหมวงศ์ (2526, หน้า 170) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ชุดการสอนไว้ว่า ชุดการสอน คือระบบการนำสื่อแบบประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยมาช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ชุดการสอนนิยมจัดไว้ในกล่องหรือซองเป็นหมวด ๆ นิยมเรียกกันว่า "กล่องวิเศษ" เพราะช่วยให้การสอนของครูเป็นไปอย่างสะดวกสบายและมีประสิทธิภาพ

ส่วน เบื้อง กุมุท (2519, หน้า 130) ให้คำจำกัดความของชุดการสอนไว้ว่า ชุดการสอน หมายถึง แผนการสอนแต่ละบทเรียนที่มีอุปกรณ์และกิจกรรมทุกอย่างในแผนครบถ้วนพร้อมที่จะดำเนินการสอนได้ตามแผนที่วางไว้ทันที

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่านดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ชุดการสอน หมายถึง ระบบการนำสื่อประสมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา และประสบการณ์ของแต่ละบทเรียนมาใช้ เพื่อช่วยทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ชุดการสอนประกอบการบรรยาย

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526, หน้า 197) ได้แบ่งชุดการสอนออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ชุดการสอนประกอบการบรรยาย
2. ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม
3. ชุดการสอนรายบุคคล

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงชุดการสอนประกอบการบรรยายซึ่งเป็นชุดการสอนที่กำหนดกิจกรรมและสื่อการสอนให้ครูใช้ประกอบการสอนแบบบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาทของครูให้พูดน้อยลง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนมากขึ้น เนื่องจากเป็นชุดการสอนที่ครูเป็นผู้ใช้

บางครั้งก็เรียกว่า ชุดการสอนสำหรับครู ชุดการสอนประกอบการบรรยายจะมีเนื้อหาเพียงอย่างเดียวโดยแบ่งเป็นหัวข้อที่จะบรรยายและประกอบกิจกรรมไว้ตามลำดับขั้น สื่อที่ใช้อาจจะเป็นแผ่นคำสอน สไลด์ประกอบเสียงบรรยายจากเทป แผนภูมิ แผนภาพ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปรายถามปัญหาและหัวข้อที่ครูกำหนดให้ เพื่อความสะดวกเรียบร้อยในการใช้ ชุดการสอนประเภทนี้ มักจะบรรจุในกล่องที่มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนสื่อการสอน

ส่วน สุนันท์ ปัทมาคม (2520, หน้า 3) กล่าวว่า ชุดการสอนสำหรับครู (Teaching Learning Package) เป็นชุดการสอนที่เกิดขึ้นก่อน เป็นชุดการสอนที่ผลิตขึ้นสำหรับครูใช้กับนักเรียนทั้งห้อง กิจกรรมหรือสื่อการสอนสำหรับชุดการสอนนี้จะถูกจัดเพื่อใช้กับนักเรียนทั้งห้องเรียน เพื่อความเหมาะสม ชุดการสอนจะถูกบรรจุไว้ในกล่องที่มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนอุปกรณ์

ชัยงค์ พรหมวงศ์ (2526, หน้า 118) ได้กล่าวถึงชุดการสอนประกอบคำบรรยายไว้ว่าเป็นชุดการสอนที่มุ่งช่วยขยายเนื้อหาสาระการสอนแบบบรรยายให้ชัดเจนขึ้น ช่วยให้ผู้สอนพูดน้อยลง และให้สื่อการสอนทำหน้าที่แทน

จะเห็นได้ว่าชุดการสอนประกอบการบรรยาย เป็นชุดการสอนที่ผลิตขึ้นสำหรับครูโดยตรง มีสื่อการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสมตามลำดับขั้น ช่วยลดภาระของครูได้เป็นอย่างดี

หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการผลิตชุดการสอนประกอบการบรรยาย

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526, หน้า 199) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอนประกอบการบรรยายไว้ ดังนี้

1. หลักการเกี่ยวกับสื่อประสม ชุดการสอนเป็นสื่อประสม ซึ่งหมายถึงการนำสื่อหลาย ๆ อย่างที่เสริมซึ่งกันและกันอย่างมีระบบมาใช้เป็นแนวทางการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อได้อย่างเหมาะสม

2. หลักการวิเคราะห์ระบบ ชุดการสอนจัดทำขึ้นมาโดยอาศัยวิธีวิเคราะห์ระบบ มีการทดลองสอน ปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่เชื่อถือได้ จึงนำออกใช้และเผยแพร่ กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนได้อาศัยวิธีวิเคราะห์ระบบเป็นหลักทั้งสิ้น ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นดำเนินไปอย่างสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน

ส่วน ชม ภูมิภาค (ม.ป.ป., หน้า 100-101) กล่าวว่า ชุดการสอนนับเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง และได้มีการผลิตใช้กันมากขึ้น ทั้งนี้เพราะการสร้างชุดการสอนได้มีการนำเอาหลักการและทฤษฎีหลายอย่าง que ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้มาเป็นแนวทางในการสร้าง หลักการและทฤษฎีที่นำมาพิจารณาใช้สร้างชุดการสอนประกอบการบรรยาย มีดังนี้

1. การนำเอาระบบสื่อประสมมาใช้ เป็นการนำเอาสื่อการสอนหลายอย่างที่มีคุณค่า ส่งเสริมซึ่งกันและกันมาใช้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์หลายด้านแบบ ประสมประสานกัน ซึ่งคล้ายกับวิธีการการเรียนรู้ของคนในโลกแห่งความจริง
2. การนำเอากระบวนการกลุ่มมาใช้ แต่เดิมเน้นความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียนมีลักษณะเป็นทางเดียว โดยครูเป็นผู้นำและนักเรียนเป็นผู้ตาม นักเรียนไม่มีโอกาสฝึกฝนการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ไม่มีโอกาสฝึกฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การนำเอากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน
3. การนำเอาวิธีวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) มาใช้ในการผลิตชุดการสอน โดยจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัยของผู้เรียน

องค์ประกอบของชุดการสอน

องค์ประกอบในการผลิตชุดการสอนนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอไว้ โดยมีรายละเอียดคล้าย ๆ กัน ดังนี้

ชม ภูมิภาค (ม.ป.ป., หน้า 103) ได้เสนอว่า องค์ประกอบที่สำคัญของชุดการสอนประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมาย
2. เนื้อหาและวัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก
3. กิจกรรมของครู
4. กิจกรรมของนักเรียน
5. การประเมินผลตามจุดมุ่งหมาย

ส่วน วาสนา ชาวหา (2525, หน้า 92) ได้เสนอว่าองค์ประกอบหลักของชุดการสอน คือ

1. คำชี้แจง เป็นการอธิบายความสำคัญของจุดมุ่งหมาย ขอบข่ายของชุดการเรียน การสอน สิ่ง que ผู้เรียนจะต้องมีมาก่อนเรียน และขอบข่ายของกระบวนการทั้งหมดในชุดการเรียน การสอน
2. จุดมุ่งหมาย ต้องเขียนให้ชัดเจนว่าเมื่อเรียนจบแล้ว ผู้เรียนจะต้องมีพฤติกรรมเป็น อย่างไร
3. การทดสอบก่อนเรียน (Pre-assessment) เพื่อให้ทราบถึงพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน และเพื่อทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาที่จะสอนมาบ้างหรือยัง
4. การกำหนดกิจกรรม คือ การกำหนดแนวทางและกิจกรรมการเรียนเพื่อให้บรรลุ จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย
5. การทดสอบหลังเรียน (Post-assessment) เป็นการทดสอบหลังจากสิ้นสุดการเรียน แล้ว

การผลิตชุดการเรียนการสอนจะเป็นประเภทใดก็ตาม องค์ประกอบพื้นฐานในการผลิตจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนี้ (ประหยัด จิระวรพงศ์. ม.ป.ป., หน้า 245-246)

1. หัวเรื่อง จะประกอบด้วยชื่อเรื่อง เนื้อหา จุดประสงค์ ระยะเวลาและลักษณะของ ผู้เรียน เป็นต้น
2. คู่มือ สำหรับผู้ que ผู้สอนและผู้เรียน ให้ได้ทราบแนวปฏิบัติ สิ่งที่จะต้องเตรียมหาก จำเป็น
3. วัสดุประกอบการเรียน ได้แก่ สื่อการสอนต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนรวมทั้ง แบบฝึกหัด
4. กิจกรรม ได้แก่ แนวทางในการปฏิบัติหรือการกำหนดขั้นตอนการเรียนการสอน
5. การประเมินผล ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้จากแบบทดสอบต่าง ๆ จากแบบ ฝึกหัด หรือการรายงาน

กล่าวโดยสรุปแล้ว ชุดการสอนสำหรับครูควรประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ 4 ส่วน คือ คู่มือครู สื่อการเรียนการสอน แบบฝึกหัดเสริมทักษะ และแบบทดสอบ

ระบบการผลิตชุดการสอน

ชุดการสอน เป็นการบูรณาการสื่อการสอนเดี่ยวหลายประเภทที่ผลิตขึ้นจากการจัดระบบสื่อการสอนให้เป็นชุดการสอนตามประเภทและตามวัตถุประสงค์ที่ใช้

การจัดระบบสื่อการสอน เป็นวิธีการกำหนดขั้นตอนการผลิตสื่อการสอน การเลือกและการใช้สื่อการสอนที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล การจัดระบบสื่อการสอนช่วยให้มีการผลิตสื่อการสอนอย่างมีระบบและประกันคุณภาพสื่อการสอนที่ผลิตขึ้น ซึ่งในการจัดระบบสื่อการสอนจะมีวิธีดำเนินการอยู่ 4 ขั้นตอน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2526, หน้า 59)

1. ขั้นวิเคราะห์ระบบสื่อการสอน
2. ขั้นสังเคราะห์ระบบสื่อการสอนใหม่
3. ขั้นสร้างแบบจำลองระบบสื่อการสอน
4. ขั้นจำลองสถานการณ์เพื่อทดสอบระบบสื่อการสอน

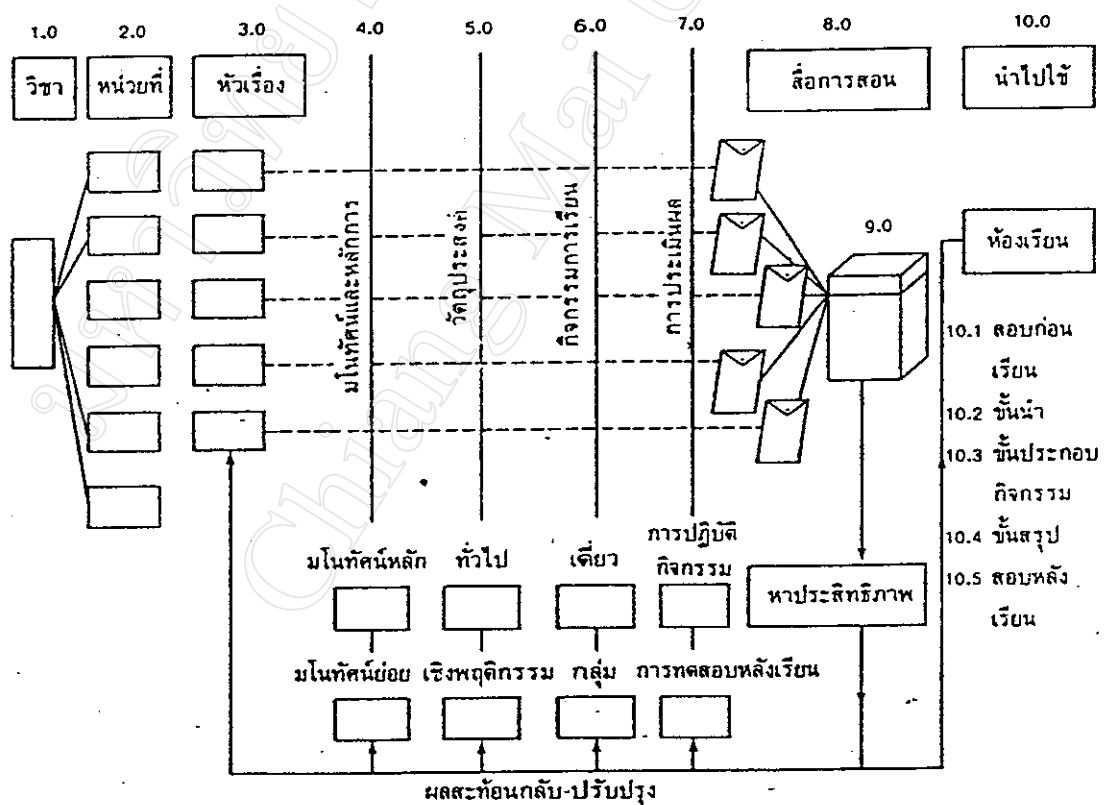
จากวิธีการจัดระบบสื่อการสอนทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ ได้ถูกนำมาสร้างเป็นระบบสื่อการสอนได้อีกมาก เช่น แผนเกอร์ลัค แผนเชียร์ส แผนของดิกส์และเคเรย์ เป็นต้น

ระบบสื่อการสอนและแผนจุฬา สุดา ลินสกุล (2521, หน้า 168) กล่าวว่า เป็นระบบสื่อการสอนระบบหนึ่งที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเมื่อ พ.ศ. 2516 โดย ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณาจารย์ในแผนกวิชาสัตวศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อใช้ในการผลิตชุดการสอน เนื่องจากเป็นระบบสื่อการสอนที่คิดขึ้นเกี่ยวกับงานของมหาวิทยาลัย จึงเรียกระบบสื่อการสอนนี้ว่า ระบบการผลิตชุดการสอนแผนจุฬา (Chulalongkorn University Plan For Multi-Media Instructional : Package Production) หรือเรียกง่าย ๆ ว่า "CHULA PLAN"

ระบบการผลิตชุดการสอนแผนจุฬา

ชุดการสอนแผนจุฬามีขั้นตอนในการผลิตที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการแบ่งหมวดหมู่ของเนื้อหาและประสบการณ์เป็นหน่วยย่อย แต่ละหน่วยจะแบ่งเป็นหัวเรื่องที่มีความสัมพันธ์กัน มีการกำหนดโมโนทัศน์ จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล

หลังจากนั้น ก็ทำการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมและกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อผลิตสื่อการสอนแล้ว จะรวบรวมเป็นหมวดหมู่ตามหน่วยของแต่ละวิชา โดยใส่ไว้ในกล่องหรือแฟ้มตามความเหมาะสม และก่อนที่จะนำไปใช้ จะต้องทำการทดสอบประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้เสียก่อน โดยปรับปรุงงานจนกระทั่งชุดการสอนที่ผลิตขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ สามารถเขียนเป็นแบบจำลองระบบได้ดังนี้

แผนภูมิแบบจำลองการผลิตชุดการสอนแผนจุฬา

จากแผนภูมิแบบจำลองระบบการผลิตชุดการสอนแผนจุฬาฯ สรุปขั้นตอนสำคัญได้ 10 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดให้เป็นหมวดวิชา หรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม
2. กำหนดหน่วยการสอน แบ่งเนื้อหาวิชาการออกเป็นหน่วยการสอน โดยประมาณเนื้อหาวิชาที่จะทำให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์หรือหนึ่งครั้ง
3. กำหนดหัวเรื่องในการสอนแต่ละหน่วย ผู้สอนจะต้องทราบว่า จะให้ประสบการณ์อะไรแก่ผู้เรียน แล้วกำหนดออกมาเป็นหัวเรื่อง 4-6 หัวเรื่อง
4. กำหนดมโนทัศน์และหลักการซึ่งจะสอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง โดยสรุปรวมนแนวคิด สาระ และหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกัน
5. กำหนดวัตถุประสงค์ โดยให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง เป็นจุดประสงค์ทั่วไปก่อน แล้วเปลี่ยนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
6. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะเป็นแนวทางการเลือกและการผลิตสื่อการสอน "กิจกรรมการเรียนรู้" หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำ สิ่งตอบคำถาม เขียนภาพ เล่นเกม ฯลฯ
7. กำหนดแบบประเมินผล ต้องประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากผ่านกิจกรรมแล้ว นักเรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
8. เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการที่ครูใช้ แล้วจัดเป็นหมวดหมู่ไว้ในกล่อง
9. หาประสิทธิภาพของชุดการสอน เพื่อเป็นการประกันว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ผู้สร้างจะต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นไว้ล่วงหน้า โดยในการหาประสิทธิภาพของชุดการสอนจะแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ
 - 9.1 แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) นำชุดการสอนไปทดลองใช้กับเด็ก 1-2 คน โดยทดลองกับเด็กเก่ง ปานกลางและเด็กอ่อน การทดลองแต่ละครั้งต้องปรับปรุงชุดการสอนให้ดีขึ้น

9.2 แบบกลุ่ม (1:10) นำชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับเด็ก 6-10 คน ที่มีความสามารถละกันแล้วทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น

9.3 ภาคสนาม (1:100) นำชุดการสอนไปทดลองใช้ในชั้นเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 30-100 คน ถ้าหากการทดลองภาคสนามประสิทธิภาพไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จะต้องปรับปรุงชุดการสอนและทำการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนซ้ำอีก แต่สามารถอนุโลมให้มีระดับผิดพลาดต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ประมาณ 2.5-5 ซึ่งข้อผิดพลาดเหล่านี้ อาจเนื่องมาจากสภาพห้องเรียนความพร้อมของผู้เรียน บทบาทและความชำนาญในการใช้ชุดการสอนของครู เป็นต้น

10. การใช้ชุดการสอน ชุดการสอนที่ได้ปรับปรุงและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วสามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ตามประเภทของชุดการสอนและตามระดับการศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนการใช้ดังนี้

10.1 ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อดูว่าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียนมากน้อยแค่ไหน (ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที)

10.2 ชี้แนะเข้าสู่บทเรียน

10.3 ชื่นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นสอน) ผู้สอนบรรยายหรือให้มีการแบ่งกลุ่มประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

10.4 ชื่นสรุปผลการสอน เพื่อสรุปมโนทัศน์และหลักการสำคัญ

10.5 ทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อดูพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป

จะเห็นได้ว่าชุดการสอนแผนจุฬา มีขั้นตอนการผลิตอย่างเป็นระบบ สามารถนำนักเรียนสู่จุดหมายตามความต้องการได้ ผู้ศึกษาจึงเลือกกระบวนการผลิตชุดการสอนแผนจุฬาเป็นแบบอย่างในการผลิตชุดการสอนอ่านและเขียนอักษรล้านนาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

คุณค่าและประโยชน์ของชุดการสอน

ปัจจุบันชุดการสอนได้รับการยอมรับโดยทั่วไปแล้วว่าเป็นนวัตกรรมที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการศึกษา บุญเกื้อ ควรพาเวช (2530, หน้า 84) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการสอนไว้หลายประการ สรุปได้ดังนี้คือ

1. ช่วยลดภาระและช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดการสอนผลิตได้เป็นหมวดหมู่ สามารถนำไปใช้ได้ทันที

2. ช่วยให้ผู้สอนวัดผลผู้เรียนได้ตามจุดมุ่งหมาย

3. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้ในแนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วน ลัดดา ศุภปรีดี (2523, หน้า 31) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอนไว้ดังนี้ คือ

1. ชุดการสอนช่วยลดภาระของผู้สอน เมื่อมีชุดการสอนสำเร็จแล้ว ครูผู้สอนจะดำเนินการสอนตามคำแนะนำที่มีไว้พร้อม ผู้สอนไม่จำเป็นต้องเสียเวลาทำสื่อการสอนใหม่ ทำให้ครูมีเวลาเตรียมการสอน ทดลอง และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเนื้อหาตามชุดการสอนกำหนด ทำให้ครูมีประสบการณ์กว้างขวางซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพในการสอนของครู

2. ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในแนวเดียวกัน ครูผู้สอนแต่ละคนย่อมมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แตกต่างกัน ในเรื่องเดียวกันเด็กอาจได้รับความรู้ และได้รายละเอียดต่างๆ เป็นคนละแนวไม่เท่ากัน ชุดการสอนมีจุดมุ่งหมายชัดเจนที่เป็นเหตุการณ์ มีข้อแนะนำกิจกรรมการใช้สื่อการสอนและข้อสอบประเมินผลเหตุการณ์ของผู้เรียนไว้อย่างพร้อมมูล

3. ชุดการสอนช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนอย่างเชื่อถือได้ เพราะชุดการสอนผลิตขึ้นด้วยวิธีการเข้าสู่ระบบ (System Approach) โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญหลายด้าน เช่น นักสันทัดศึกษา นักจิตวิทยา ครู ผู้เชี่ยวชาญการวัดผล ผู้เรียน และผู้ปกครอง จนกระทั่งแน่ใจว่าได้ผลดีจึงจะนำออกมาใช้ เพื่อให้แน่ใจว่าครูจะได้ใช้ชุดการสอนในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ชัยงค์ พรหมวงศ์ (2526, หน้า 123) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดการสอนไว้ว่า

1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน และมีลักษณะเป็นนามธรรมสูง ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี

2. ช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน

3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

4. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอน เพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถหยิบไปใช้ได้ทันที

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ชุดการสอนมีประโยชน์ต่อครูมากมายน ช่วยให้นักเรียนเรียนได้ดีและทำให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชุดการสอนสำหรับครูในหลายวิชาและหลายระดับ ดังนี้

ทวีศักดิ์ กิจวิวัฒน์ชัย (2519) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "เปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากชุดการสอนที่วิเคราะห์ระบบกับชุดการสอนที่ไม่วิเคราะห์ระบบ" โดยผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มย่อย มีกลุ่มควบคุมซึ่งครูสอนแบบปกติ กลุ่มทดลองที่ 1 สอนโดยใช้ชุดการสอนที่วิเคราะห์ระบบ และกลุ่มที่ 2 สอนโดยใช้ชุดการสอนที่ไม่วิเคราะห์ระบบ ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ใช้ชุดการสอนวิเคราะห์ระบบสูงกว่านักเรียนที่ใช้ชุดการสอนที่ไม่วิเคราะห์ระบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไพฑูรย์ อุบันโน (2522) ทำการวิจัยเรื่องการสร้างชุดการสอนความพร้อมทางสติปัญญาสำหรับเด็กปฐมวัย เรื่อง การฝึกความคิดเชิงเหตุผลในการจำแนกประเภทที่มีจุดประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนที่สร้างขึ้น โดยทดลองกับเด็กนักเรียนอนุบาล 60 คน จากอนุบาลบ้านเด็ก อนุบาลสมถวิล แห่งละ 30 คน และสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของชุดการสอนจากครูอนุบาล จำนวน 60 คน ผลการทดลองปรากฏว่า ชุดการสอนนี้มีประสิทธิภาพสูงเท่ากับ 93.06 และ 86.40 และกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพัฒนาการความพร้อมทางสติปัญญาาระหว่างก่อนฝึกและหลังฝึกด้วยชุดการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงว่านักเรียนที่เรียนจากชุดการสอนนี้มีความพร้อมทางสติปัญญาสูงขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูอนุบาลที่มีต่อชุดการสอนที่สร้างขึ้นนั้น ครูอนุบาลเห็นว่ามีความเหมาะสมและรู้สึกพอใจ ตลอดจนเห็นคุณค่าความสำคัญอยู่ระดับมาก

นงเยาว์ พูลศิริ (2531) ได้ทำการศึกษา การสร้างชุดการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การหารเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนจำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 90/90 ผลการศึกษาปรากฏว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 100/97.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

นฤนาถ ลำพงษ์เหนือ (2532) ได้ทำการค้นคว้าแบบอิสระ เรื่อง การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนก่อนวัยเรียน ผู้ศึกษาได้สร้างชุด

การสอนครอบคลุมองค์ประกอบของความพร้อมในการอ่าน 3 ด้าน คือ การจำแนกความแตกต่างของภาพ การจำแนกความแตกต่างของเสียง และการจำแนกความแตกต่างของตัวอักษร โดยแบ่งเวลาเรียนออกเป็น 6 คาบ เรียนคาบละ 20 นาที ทำการทดลองกับนักเรียนของโรงเรียนวัดช่างเคี่ยน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในเรื่องการจำแนกความแตกต่างของภาพ การจำแนกความแตกต่างของเสียง และการจำแนกความแตกต่างของตัวอักษร ได้คะแนนเฉลี่ยเป็นร้อยละ 90.66 91.33 และ 97.33 ตามลำดับ

สุธี อารีย์พงศ์ (2532) ได้ทำการศึกษาชุดการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ระบบ เรื่อง "การคูณและการหาร" สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและปัญหาการเรียนของนักเรียนในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต แล้วนำชุดการสอนที่สร้างขึ้นไปทดลองกับนักเรียน จำนวน 78 คน ผลปรากฏว่า คะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการประเมินความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้การสอนเมื่อเทียบกับอัตราส่วนตามหลักการของเบสท์แล้ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.86 ถึง 4.5 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมมาก

ผลจากการศึกษาวิจัยข้างต้น ชุดการสอนในแต่ละวิชาที่ผลิตขึ้น ได้ช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ผลดี ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่าหากจะผลิตชุดการสอนอ่านและเขียนอักษรล้านนาเพื่อสอนนักเรียน คงจะช่วยให้การสอนอ่านและเขียนอักษรล้านนาบรรลุวัตถุประสงค์ยิ่งขึ้น